

Willy van der Heide, de schrijver van Bob Evers

Een van de meest kleurrijke figuren die in onze gemeente heeft gewoond, is zonder enige twijfel Willy van der Heide, de schrijver van de Bob Evers serie. Een 'wandeland stuk burengerucht op alcoholbasis' noemde Martin van Amerongen hem, zelf ooit hoofdredacteur van De Groene Amsterdammer en ook niet direct een onopvallend persoon.

Zoals Dick Bos voor mij en met mij voor velen van mijn generatie de held van onze jeugd is geweest, is Bob Evers voor generaties na mij de held van hun jeugd geweest. Naar ieder nieuw verschijnend deel werd reikhalzend uitgezien. De serie - Van der Heide schreef de eerste 32 delen en werd na zijn dood nog voortgezet- was mateloos populair.

Maar laat ik bij het begin beginnen. Allereerst heette Willy van der Heide in werkelijkheid Willem H.M. van den Hout. En naast zijn bekendste pseudoniem hanteerde hij ook Willy Waterman als schuilnaam en misschien nog wel tien andere, Joke Xaviera bijvoorbeeld of Sylvia Sillevius. Hij was nu eenmaal een fantast en een broodschrijver. Maar wel een die kon schrijven, en ook vandaag nog zeer leesbaar is.

Willem werd geboren in 1915 in 's-Hertogenbosch en overleed in 1985 in 's-Gravenhage. Zijn eerste betrekking vervulde hij bij de persdienst van Philips. In die tijd verscheen zijn eerste boek over een reis naar Hollywood, een reis die hij overigens nooit gemaakt bleek te hebben (hoewel zelfs daar onduidelijkheid over bestaat). In 1939 diende hij als korporaal bij het Korps Motordienst, de voorganger van de huidige Aan- en Afvoertroepen, in Bilthoven en omgeving.

Tijdens de eerste jaren van de oorlog verschenen vervolgens enkele boeken waarin hij zijn negatieve ervaringen tijdens de mobilisatie verwerkte: 'De kruistocht van generaal Taillehaeck' (1941), gevolgd door 'Een strijd om Nederland' (1943).

Hij gaf af op de Jan Saliegeest in het leger en de kruideniersmentaliteit van de regering en hij stelde hier als ideaal tegenover een leger met een absolute, ijzeren tucht en een hoog moreel. Voorbeelden waren de tucht en mentaliteit in het Duitse leger en dat van Franco-Spanje.

Ten eerste zal de soldaat, soldáát zijn en ten tweede zal hij, als hij eenmaal soldaat is in hart en nieren, en daar trotsch op is, ook zijn uniform verzorgen en zijn schoenen poetsen .....

Wij hadden de uniformen en de schoenen waren gepoetst ..... maar de soldaten waren zoek.

Er moet een frissche wind waaien. Neen Radicaler! Een orkaan zal moeten huishouden.

Hij werkte in die tijd ook voor de 'Residentiebode', een Haags blad dat sympathiseerde met het nationaalsocialisme. In 41 werd hij propagandachef voor 'Zwart Front', een fascistische beweging, in 1934 opgericht door Arnold Meijer, en najaar 41 door de Duitsers verboden ten faveure van de NSB. Het betekende geen probleem voor Willem van den Hout. Hij nam afscheid van Arnold Meijer en diens partij en ging voor de Duitsers werken, wat hem na de bevrijding natuurlijk zou opbreken.

In 'Een strijd om Nederland' van 1943 borduurt hij niet alleen verder op het thema 'gebrek aan discipline en ruggengraat', maar kiest hij ook duidelijker partij. De tijden waren immers veranderd, de Duitsers hadden de macht stevig in handen:

Deze mannen werden niet begrepen, nergens begrepen. Het volk zag in hen slechts lieden van velerlei richting, met zwarte of bruine hemden aan, die het prettig vonden, te marcheeren met blinkende laarzen.

Het begreep niet - en hoe kón het ook begrijpen - dat die laarzen en het uniform slechts onbeteekenende uiterlijkheden waren .... Dat de geesten en de idéé monumentaal hóóg uitstaken boven dien koppel en die laarzen.

Wie goed leest herkent elders in deel 2 ook de bekende verdachtmaking van de samenzwering van communisme en joods kapitaal.

Naast deze politieke lectuur schreef hij van alles; tientallen driestuiverromans, zoals 'Philip plukt een gangsterbloem' (1944). Enkele stijlbloempjes daaruit:

Philip draaide zich langzaam om en wierp een onderzoekenden blik op zijn passagiere, die een vreemde, exotische schoonheid was. (...). Hij schatte haar op ongeveer vijf-en-twintig jaar. Ze lag achterover in de kussens en glimlachte Philip toe op een manier, die hem iets prettigs deed voelen ergens in zijn maagstreek.

Dat schreef je toen nog: *in* zijn maagstreek, niet: eronder.

Philip hield wél van grieten, maar niet van juffrouwen die eens revolvermeiden waren geweest en pure whiskey dronken met onder de tafel het bloedende lijk van een concurrent ... al waren ze ook nog zoo mooi.

Maar ook schreef Van den Hout anti-Amerikaanse propagandabrochures. En hij schreef in een heel interessant blaadje waar de argeloze lezer niet direct uit op kon maken dat hij met propaganda voor de bezetters te maken had, zo slim werd de boodschap verpakt. Het heette 'De Gil'. *Leest vooral DE GIL, verkrijgbaar aan alle kiosken!* Met een oplage die schommelde rond de

150.000. En dat is veel. Ik citeer een kort fragment dat waarschuwt voor een geallieerde inval:

*Mooi Nederland heeft geen belang
te raken in het krijgsgedrang.
Zij die 't geweld in 't land verkiezen
zelf hebben zij niets te verliezen.*

*Zij zitten warm in Engeland
en stoken van den overkant,
om U met hun schijnschoone plannen
voor hun doeleinden in te spannen.*

Toen De Gil in 44 werd opgeheven en voortgezet als radiostation werkte hij ook daarvoor. En draaide daar onbekommerd Amerikaanse, dus foute jazz! Van hem is de benaming 'Dolle Dinsdag'. 'Labbekakken' is ook een vondst van hem. En zo verscheen ook de eerste Bob Evers, 'De avonturen van drie jongens in de Stille Zuidzee', als feuilleton in het nationaalsocialistisch getinte blad 'Jeugd'.

Van 31 mei 1940 tot 4 oktober 1940 woonde hij met zijn eerste vrouw, Wiesje Grossouw en hun zonen op de bovenetage van Soestdijkseweg-Noord -toen-nummer 32, een scheefstaand huis op de hoek van de Hasebroeklaan. Hij had de etage daar gehuurd. In 'Wie zei dat je in dezen tijd niet kon lachen' en 'Drie jongens als circusdetective' speelt dit huis een rol.

*Het huis (...) lag aan de Soesdijkerstraatweg, ten noorden van de spoorwegovergang. Het was een
alleenstaande, hoge en ouderwetse villa, die in een grote, verwilderde tuin langzaam tot verval
overging.*

... Er is hier een tramhuisje vlak tegenover. En een telefooncel.

*Het eigenaardige van dit huis was, dat het niet alleen een vóoringang had, maar ook nog twee
achtergangen: één ervan was de gewone keukendeur. De andere werd gevormd door een houten
trap die tegen de achtergevel van het huis was bevestigd op in de muur gemetselde balken. Die
houten trap kwam bovenaan uit op een vierkant houten balkonnetje, waarvandaan een openslaande
deur ...*

*in de groote woonkeuken (...). De vloer was van enorme rode en witte plavuizen, en de schouw was
zo groot dat er een compleet varken boven het vuur had kunnen worden geroosterd.*

*Geen zuchtje wind was er te bekennen; de bloesems van de rododendrons hingen volkomen
onbeweeglijk ...*

Het huis staat er nog steeds, het tramhuisje is al lang vergeten. Ik ben er verschillende keren langs gegaan, nieuwsgierig naar wat er binnen nog bewaard is, maar zonder succes, er werd niet open gedaan.

Ik moet uit deze oorlogsperiode nog een publicatie noemen: ‘Wie zei dat je in dezen tijd niet kon lachen?’, eerlijk gezegd het enige boek dat naar mijn oordeel niet alleen vaardig is geschreven maar bij mij ook herinneringen oproept aan bijvoorbeeld Nescio. Het bevat volslagen kolder maar is zo lichtvoetig van stijl als je toch maar weinig tegenkomt. Ik geef een klein voorbeeld (op internet kunt u het hele verhaal lezen):

Wij ontbeten met man en macht, staande rond de gigantische tafel in de achterkamer. (...) Als er iemand de jam wilde hebben, schroefden wij den pot dicht en rolden dien naar den overkant. Als de jampot vertrokken was, begon de man aan den overkant de krant te lezen tot de pot bij hem was. Wij wierpen de broodjes naar elkaar toe met een overhandsche cricketbowl-worp. Het was een ontzettend lawaai aan tafel, want wij moesten geducht hard roepen, om aan den overkant te worden gehoord. Gelukkig hadden we allemaal messen en vorken, anders had ik niet voor den goeden afloop van onze ontbijten ingestaan. (...)

“Overigens”, zei Jager van den overkant van de tafel, “is Den Haag de aangewezen plaats om een anti-burgerlijk centrum in te vestigen. Heb je daar wel eens over nagedacht, Willem W.?” Jager is een uiterst listige knaap. Hij trof me precies in mijn zwakke plek. Inderdaad! Wiesje en ik zijn vanaf den dag onzer geboorte kampioenen geweest der grenzeloze gastvrijheid en genadelooze vijanden van de burgerlijkheid. (...)

Ik kreet om de jam en iemand riep me toe, dat die op weg gezonden was. Ik begon dus een gesprek met Wiesje en na verloop van tijd arriveerde de rollende pot. Ik smeerde mijn brood en peinsde. Het zou inderdaad een feest zijn, om in Den Haag een oorlog te gaan voeren tegen de Hageneezen; om vier straten en zestien huizenblokken afdoend te choqueeeren.

“Is het niet heerlijk”, riep Wiesje, “om in een heel groot huis te zitten, vol met lollige mensen en den dag te beginnen met vijftwintig mensen rond je ontbijttafel?”

“Er moeten meer en meer mensen rond ontbijttafels zitten”, zei ik.

Na de oorlog werd Willem vanzelfsprekend opgepakt. Hij zat drie jaar in voorarrest, in ieder geval ook in Kamp Blauwkapel waar over het algemeen toch niet de kruimeldelinquenten werden vastgehouden. Het was een kamp voor de foute elite en stond onder gezag van het Bureau Nationale Veiligheid, een voorloper van de AIVD. Ook Blauwkapel komt in een van de boeken uit de serie voor (in deel 14. ‘Een klopjacht op een kapitein’).

Overigens wordt over Blauwkapel weinig meegedeeld:

Het is een oud fort. Blauwkapel heet het. Maar dan zit je al zowat in Utrecht.

Het duurde geen tien minuten of hij wist precies waar hij zat ... bij de oude Tol van Maartensdijk, enkele kilometers vóór Utrecht.

... kort voor de Maartensdijkse tol (...). De slingerweg door Maartensdijk (...). Toen zij de stad Utrecht binnenreden ...

... passeerde (...) het fort Blauwkapel, daarna de overweg en begon aan de laatste kilometers tot aan de bebouwde kom van Utrecht. Links van de weg liep hier de spoorbaan en rechts was een reeks huizen, winkels en bedrijven, zoals een wagenmakerij en enkele kleine garages.

Weinig dus, en niets over het fort zelf helaas.

Op Kamp Blauwkapel volgde de strafgevangenis in Scheveningen. Leerde hij daar Weinreb kennen, of had hij die al eerder in Fort Blauwkapel ontmoet? Ze werden vrienden. Uiteindelijk werd Willem van den Hout niet veroordeeld; wel kreeg hij een journalistiek publicatieverbod van eerst 20, toen 10 jaar, waaraan de Bob Evers serie te danken is (32 delen).

Volgens eigen zeggen was hij tijdens de oorlog spion en dubbelagent. Dat hij nu werd opgesloten en dreigde veroordeeld te worden, was het gevolg van een complot tegen hem: hij wist teveel en werd monddood gemaakt.

Zelf zegt hij over deze periode:

Ik ben terstond na de Bevrijding correct in arrest genomen, nimmer mishandeld en vervolgens door drie separate opsporingsinstanties politiek doorgelicht, te weten: de PRA te Amsterdam (via de Levantkade), het Bureau Nationale Veiligheid (via spionagekamp Fort Blauwkapel en tenslotte nog door de POD, Den Haag, via de Cellenbarakken. Die politieke onderzoeken verliepen verdomd grondig!

Nog in 1978 probeerde Van den Hout zijn verleden schoon te wassen. Nee, hij was niet fout geweest tijdens de oorlog. Nee, hij had in werkelijkheid niet voor de vijand gewerkt. Hij was dubbelspion geweest en in die hoedanigheid diep in de vijandelijke gelederen geïnfiltreerd. Kon hij dat bewijzen? Helaas, dat was een probleem. Maar het was wel de reden dat hij in 1948 niet veroordeeld was, hij wist immers teveel.

We gaan verder. Naast jongensboeken schreef Willem ook meisjesboeken, onder het pseudoniem Sylvia Sillevis, al hadden die minder succes.

En hij waagde zich aan poëzie onder het pseudoniem dit keer van Victor Valstar 'De slag om Arnhem' (1955). Wat moeten we met zulke regels:

*Het Eerst Geallieerd Luchtlandingsleger
staat op zijn bases – drie divisies sterk
(...)*

*Een doedelzak klaagt zacht van verre
als zij naar de startbaan gaan.
Wie gist dat tanks een brug versperren
waar drie divisies landen gaan.*

Het rijmt, en daarmee is alles gezegd. Poëzie is duidelijk niet zijn sterkste kant. En waarom waagt hij, met *zijn* oorlogsverleden, zich aan nou juist aan dit onderwerp?

Er was nog een ander genre dat zijn belangstelling had, de porno. Als Joke Xaviera werkte hij mee aan 'Candy', toen een revolutionair seksblad. En zoals 'Lieve Lita' in de Libelle/Margriet, publiceerde hij de 'Brieven aan Joke. Bekentenissen over normale en abnormale seks' (1970). En wat te denken van de publicatie 'Monique Von Cleef en William Waterman, The house of pain'. Een door onze William/Willy vertaalde/bewerkte biografie van deze Monique von Cleef, die als sm-meesteres een bloeiende praktijk in New York had gevoerd voordat ze er uit werd geschopt. En nog minder bekend misschien, hij nam o.a. met Peter Muller -geen onbekende op dit gebied- een langspeelplaat op: 'De vrolijke trekkers', met topnummers als 'Heet in de mond' of 'Oh Peter ... Hier niet zoenen!' om er maar enkele te noemen. Helaas, ik heb de plaat niet kunnen achterhalen. Trouwens ook de Candy van die tijd valt alleen met geluk misschien nog te vinden.

'Porno' klinkt heftig, maar het waren de jaren zestig. Wie nu zo'n bijdrage van Willem W. Waterman in Candy leest, zal zo hard niet meer schrikken van de erotiek. Wat wel weer opvalt is het gemak waarmee hij schrijft. Ter illustratie enkele fragmenten van zijn bijdrage aan Candy 75 met de titel 'Het maken van de eerste Nederlandse Pornofilm':

Zoals heel wat Candy-lezers zullen weten ben ik (WWW) boekenschrijver van beroep. Maar wel van een speciaal ras. Ik kan héél moeilijk door mijn nekharen lullen, waarmee ik wil zeggen dat ik niet kan en wil schrijven over zaken waar ik persoonlijk nooit iets van heb meegemaakt. Ik ben dus van nature gedwongen, van alles te beleven en overal mijn neus in te steken. Dus mijn tijd tussen het ene boek en het andere vul ik het liefst met mijn buitenissige evenementen. Welnu:

In het jaar dat Phil Bloem de Nederlandse seks-revolutie inleidde door op het VPRO TV-scherm haar persoonlijke bloesem aan den volke te onthullen voer ik onder een ouwe zeilpet op een negen meter lange sloep de Hollandse wateren rond, met aan boord als meisje loos de bloedfraaie Silvia Quiël, die vastberaden van plan was om mij, als mannelijk model, portretschilderen te leren. Het geen haar overtuigend gelukt is.

En dáár begint mijn waar verhaal. Ietwat pikanter dan het gezever van Henk van der Keukenmeyden. (...)

Drie dagen later was (zoals dat heette in de schoolopstellen) de lang verwachte dag aangebroken. Om elf uur in de ochtend liep de studio van Matthijs vol met cameralieden, kabelvolk, lampenisten en een verbluffend stel mooie meiden. Pláátje van meiden, gewoon. En het meest indrukwekkende was, dat de drie top-poezen bestonden uit een échte rooie, een échte brunette en een échte blondine. Met

figuurtjes en smoeltjes om op bonbondozen te plakken, ook nog!

Vlot geschreven, maar niet bepaald schokkend. En allesbehalve volgens de gulden schrijfregel 'show, don't tell': van de *verbluffende schoonheid* van deze mooie meiden wordt slechts de haarkleur beschreven.

Halverwege de jaren zestig, de tijd van Provo, schreef Van den Hout voor de 'Vlaamse Post' en zou hij weer toenadering hebben gezocht of gekregen met rechts-extremistische kringen.

Opnieuw valt de volslagen tegenstrijdigheid op: een anarchistischer vrijbouter dan onze Willem van den Hout kan je nauwelijks bedenken maar hij pleit in zijn boeken uit de jaren veertig voor een 'ijzeren tucht' en kiest steeds voor de tegenpartij; 'Stemp de tegenpartij' om Jacobse en van Es aan te halen, ook van die vrije Haagse jongens.

Vermeld moet tenslotte nog worden uit 1979 'Toen ik een nieuw leven ging beginnen en andere waargebeurde verhalen uit de jaren vijftig'. Een door hemzelf met veel bravoure geschreven bijdrage aan de Van-der-Heide-mythologie. Ook hiervan een kort voorbeeld:

Een gefortuneerde vriend heeft van een psychiater een villa in Wassenaar gehuurd en organiseert een feestje. Het idee ontstaat om het saaie interieur om te toveren tot een tropisch regenwoud. De vleugel bijvoorbeeld wordt gevuld met planten uit de tuin. Maar echt leuk wordt het pas wanneer de witte wanden aan de beurt zijn. Met behulp van alle likeurflessen uit de kelder worden die van kleur voorzien:

je vulde maar een glas met een tint likeur die je aanstond, en smakte dat omhoog tegen de hoek tussen plafond en zijmuur. Binnen enkele minuten begonnen we al omgeven te raken door de meest inventief afdruipeende kleurpatronen.

En op het hoogtepunt van het feest werd de lager gelegen bijkeuken gevuld met warm water en omgetoverd tot een tropisch kratermeer waarop met behulp van een hutkoffer gepeddeld kon worden. Toen grepen de door burens gewaarschuwde politie en brandweer in.

Hij was een onvolwassen padvinder, oordeelde een van zijn kinderen, in die zin heeft hij nooit iets geleerd, ook niet van de oorlog. Hij voelde zich alleen maar verschrikkelijk gegriefd door de

afrekening en dat heeft zeker bijgedragen aan zijn paranoïde gedrag. Niks kon normaal, alles was avontuur.

Al in 1972 werd het 'Bob Evers Genootschap' opgericht. Op internet zet het zijn leven voort d.m.v. de 'Nieuwsbrieven'.

Prachtig toch, zo'n dorpsgenoot!

Voor dit verhaal heb ik dankbaar gebruik gemaakt van: biografie in Huygens Ing; correspondentie; nieuwsbrief@apriana.nl; D. Dijkman_1993 in HP/De Tijd; Hans Reinders. W.H.M. van den Hout; Roger Schenk. Watermannelijke woningen nr. 2 en 3 in Nieuwsbrief nr. 43 en 44; Wikipedia.

Najaar 2018, Bernard Schut